

Fimmtudaginn 6. október 1983.

Nr. 126/1981. **Baldur Baldursson og
Sigurjón H. Sigurjónsson**

(Kristján Eiríksson hrl.)

gegn

Jóhannesi Pálssyni og

Rúnari Hartmannssyni

(Jóhann Þórðarson hdl.).

Lausafjárkaup. Riftun.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Þór Vilhjálmsson, Guðmundur Jónsson, Halldór Þorbjörnsson og Sigurgeir Jónsson og Björn Þ. Guðmundsson prófessor.

Áfrýjendur hafa áfrýjað máli þessu með stefnu 12. júní 1981. Þeir krefjast sýknu af kröfum stefndu og málskostnaðar óskipt í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndu krefjast staðfestingar hins áfrýjaða dóms, þó þannig, að vextir verði 19% á ári af dæmdri fjárhæð, kr. 29.058.35, frá 29. mars 1978 til uppkvaðningar héraðsdóms 19. mars 1981, 42% árs-vextir frá þeim degi til 1. júní s. á., 39% ársvextir frá þeim degi til 1. mars 1982, en síðan hæstu innlánsvextir, eins og þeir verða á hverjum tíma, til greiðsludags. Þeir krefjast málskostnaðarar fyrir Hæstarétti.

Stefndu seldu aðalvél og dýptarmæli bátsins Nóa, EA 330, undir rekstri málsins fyrir héraðsdómi, en áður höfðu þeir selt björgunar-bát og 5 rafknúðar færavindur með tilheyrandi rafgeymum, svo sem fram kemur í skjölum málsins. Í þinghaldi hinn 3. október 1980 varð samkomulag með aðiljum um að leggja til grundvallar, að verð mæti muna þessara hafi verið gkr. 1.950.000. Var þá höfuðstóll fjárkröfu stefndu lækkaður í gkr. 3.101.025. Var fjárhæðin svo enn lækkuð í gkr. 3.083.159 við munnlegan flutning málsins fyrir héraðsdómi.

Kröfugerð stefndu felur í sér kröfu um viðurkenningu á riftun á kaupum þeirra á Nóa, þótt ekki sé hún berlega orðuð í héraðs-dómsstefnu, og hefur flutningur málsins af hálfu beggja aðilja verið á því byggður.

Fyrir Hæstarétti er viðurkennt af hálfu áfrýjenda, að fyrir hendi hafi verið skilyrði til riftunar á kaupnum á bátnum. Er málsvörn áfrýjenda fyrir Hæstarétti eingöngu byggð á því, að með því að selja aðalvél bátsins og greindan fylgibúnað án þess að gera þeim áður viðvart hafi stefndu brotið í bága við fyrirmæli ákvæða 55. gr., sbr. 34. gr. laga nr. 39/1922 um lausafjárkaup og með því glatað rétti til riftunar.

Svo sem áður er rakið, varð samkomulag með aðiljum um verðmæti muna þeirra, sem stefndu seldu. Hafa stefndu lækkað fjárhæð endurgreiðslukröfu sinnar til samræmis við það. Þykir því fullnægt þeim hagsmunum áfrýjenda, sem nutu verndar af ákvæðum 55. gr., sbr. 34. gr. laga nr. 39/1922. Stendur sala greindra muna því ekki í vegi fyrir því, að viðurkennd verði riftun á kaupum stefndu á Nóa.

Stefndu krefja áfrýjendur einnig um skaðabætur fyrir tapaðar vinnutekjur og kaup á efni til að standsetja bátinn. Tjón stefndu af þessum sökum er ósannað, og ber að sýkna áfrýjendur af þessum kröfuliðum.

Samkvæmt þessu ber áfrýjendum að greiða stefndu 25.500.00 krónur, þ. e. $45.000.00 \div 19.500.00$, með vöxtum og dómvöxtum frá birtingu hæstaréttarstefnu, svo sem segir í dómsorði, gegn afhendingu á Nóa, EA 330.

Áfrýjendur greiði stefndu 17.000.00 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

D ó m s o r ð:

Áfrýjendur, Baldur Baldursson og Sigurjón H. Sigurjónsson, greiði stefndu, Jóhannesi Pálssyni og Rúnari Hartmannssyni, gegn afhendingu á bátnum Nóa óskipt 25.500.00 krónur með 19% ársvöxtum frá 29. mars 1978 til 12. júní 1981, 39% ársvöxtum frá þeim degi til 1. nóvember 1982, 47% ársvöxtum frá þeim degi til 21. september 1983, með 39% ársvöxtum frá þeim degi til uppkvaðningar dóms þessa og síðan með hæstu innlánsvöxtum, eins og þeir verða á hverjum tíma, til greiðsludags.

Áfrýjendur greiði stefndu 17.000.00 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Dómi þessum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 19. mars 1981.

I.

Mál þetta, sem dómtekið var að loknum munnlegum málflutningi 18. febrúar sl., höfðaði Jóhann Þórðarson héraðsdómslögmaður f. h. Jóhannesar Pálssonar, Suðurgötu 15, Sandgerði, og Rúnars Hartmannssonar, Flateyri, fyrir bæjarþingi Reykjavíkur með stefnu, birtri 20. og 30. nóvember 1978, gegn Baldri Baldurssyni, Bergstaðastræti 27, Reykjavík, og Sigurjóni H. Sigurjónssyni, Hjallavegi 5, Njarðvík, til greiðslu á kr. 4.441.025 með 19% ársvöxtum frá 29. mars 1978 til greiðsludags og málskostnaði skv. gjaldskrá LMFÍ gegn afhendingu á vélbátnum Nóa, EA 330, með GM aðalvél 75 — 100 hö., árg. 1971, ásamt 2 alternatorum, Simrad þurrpappírs-mæli, reimdrifnu línuspili ásamt öðrum búnaði, sem bátnum fylgdi við afhendingu 30. ágúst 1977, að undanskildum gúmmibjörgunarbáti, 5 rafmagnsfæravindum og tilheyrandi rafgeymi.

Við munnlegan málflutning voru dómkröfur stefnanda þær, að stefndu yrðu in solidum dæmdir til þess að greiða stefnendum kr. 3.083.159 með 19% ársvöxtum frá 29. mars 1978 til greiðsludags og málskostnað skv. gjaldskrá LMFÍ gegn afhendingu á vélbátnum Nóa, EA 330, án vélar og fylgifyjár.

Stefndu hafa krafist sýknu af kröfum stefnanda og að þeim verði til dæmdur málskostnaður að mati réttarins.

Með stefnu, birtri 12. febrúar 1979, var Bjarna Víglundssyni, Hafnarstræti 2, Akureyri, stefnt til réttargæslu. Engar kröfur voru gerðar á hendur réttargæslustefnda. Réttargæslustefndi hefur hvorki sótt né látið sækja þing.

Leitað hefur verið um sáttir í málinu án árangurs.

II.

Samkvæmt skjölum málsins eru málavextir þeir, að með kaupsamningi, dags. 4. apríl 1977, dskj. 9, keyptu stefndu af réttargæslustefnda vélbátinn Nóa, EA 330, (áður m/b Pétur Axel, ÓF 21). Í kaupsamningnum er bátinum lýst á þá leið, að báturinn sé frambyggður hálfdekkður súðbyrðingur, byggður sem nótabátur á Akureyri 1962, en endurbyggður á Ólafsfirði 1971. Í bátnum sé GM aðalvél, árg. 1971, 75 — 100 hö., ásamt 2 alternatorum, Simrad þurrpappírsdýptarmæli, reimdrifnu línuspili og öðrum búnaði,

er kaupendur hafi kynnt sér við skoðun, þar á meðal 5 rafmagnsfæravindum án rafgeyma. Í bátnum sé leigutalstöð frá Landssíma Íslands. Umsamið kaupverð var kr. 4.500.000 og skyldi greiðast þannig:

1.	Við undirskrift kaupsamnings	kr.	670.000.00
2.	Þann 20. apríl 1977	kr.	330.000.00
3.	Þann 20. júní 1977	kr.	340.000.00
4.	Þann 20. sept.1977	kr.	500.000.00
5.	Með því að taka að sér að greiða neðanskr. veðsk.: Á 2. veðr. skuld við Byggingasj. skv. veðbr. útg. 3/1 '72, upphafl. að upph. kr. 125.000.00 eftirst. hl. kaupanda	kr.	46.875.00
	Á 3. veðr. skuld við Sveinbj. Axelsson, skv. veðbr. útg. 29/5 '75, upphafl. að upph. kr. 1.011.875.00, eftirst. að hl. kaupanda (seljandi greiðir afb. pr. 15/4 '77)	kr.	337.291.00
6.	Með fasteignatr. veðskuldabr. til 4ra ára, sem bera 12% ársvexti frá 6/4 '77. Gjaldd. vaxta og afborgana 15. júlí ár hvert, í fyrsta sinn 15. júlí 1978	kr.	2.275.834.00
	Samtals	kr.	4.500.000.00“

Í kaupsamningnum segir, að báturinn verði afhentur kaupendum við bryggju á Akureyri 6. apríl 1977, hreinsaður og málaður utanborðs og með nýju skoðunar— og haffærisskírteini.

Á dskj. 5 er haffærisskírteini t/b Nóa, EA 330, útgefið á Akureyri 18. apríl 1977, með gildistíma til 31. mars 1978. Í skírteininu kemur fram, að báturinn sé 10.83 rúmlestir brúttó, smíðaður á Akureyri 1962 og megi vera í förum sem opinn fiskibátur. Eigandi Bjarni Víglundsson. Á dskj. 13 er skipaskoðunarvottorð gert á Akureyri 31. mars 1977 varðandi t/b Nóa, EA 330. Þar kemur fram, að búnaðarskoðun hafi farið fram 31. mars 1977 og að báturinn megi vera í förum sem opinn fiskibátur og megi fá útgefið haffærisskírteini, sem gildi til 31. mars 1978.

Hinn 9. júlí 1977 gaf Bjarni Víglundsson út afsal til stefndu, dskj. 10. Í afsalinu kemur fram, að umsamið kaupverð hafi kaupendur greitt að fullu og að söluverð skips án fylgifjár sé kr. 2.600.000.

Sama dag og afsalið á dskj. 10 var gefið út gengu stefndu og réttargæslustefndi frá samkomulagi, dskj. 12, en þar kemur fram, að umsamið kaupverð bátsins lækkaði um kr. 1.500.000. Samkomulag þetta virðist hafa verið gert vegna galla, sem fram komu á bátnum, eftir að stefndu keyptu

hann af réttargæslustefnda, en þeir eru taldir á dskj. 11, sem er svohljóðandi: „Gallar, sem komu fram við afhendingu t/b NÓA, sem kaupendur gera kröfu um, að verði bættir:

- a) Kompásstilling.
- b) Þétting á bátsskrokk. Kalföttun virtist ekki hafa verið framkv. samkv. kaupsamningi og málning léleg.
- c) Vélarhreinsun.
- d) Lensibúnaður. Nýjar lensidælur og lagnir.
- e) Gírskifting og stýri. (Stýri sneri öfugt, sem er bæði hættulegt og ólöglegt.
- f) Kabyssa. (ný oliulögn, öryggisrofi ofl.)
- g) Rafmagn. (startari, alternatorar, rofar, lagnir ofl.)

Vélsmiður var fenginn til viðgerða, og tilkallaði hann vélaskoðunarmann frá Siglingamálastofnun sér til ráðuneytis. Krafðist skoðunarmaðurinn lagfæringa samkv. liðum c, d, e, f, g hér að ofan, þó báturinn væri með nýtt haffærissskírteini samkv. skoðunarvottorði frá sömu stofnun. Báturinn fékkst ekki tryggður, nema settur væri á hann gúmmíbjörgunarbátur og slökkvitæki.“

Neðst á dskj. 11 er svohljóðandi handskrifuð athugasemd: „Við endursölu var ennþá nokkur leki í bátnum, og var hinum nýju kaupendum kunnugt um það.“

Með kaupsamningi, dags. 29. ágúst 1977, keyptu stefnendur af stefndu vélbátinn Nóa, EA 330. Í kaupsamningnum, dskj. 3, er bátnum lýst eins og á dskj. 9 að öðru leyti en því, að með búnaði bátsins er talinn gúmmíbjörgunarbátur og rafgeymar tilheyrandi rafmagnshandfæravindunum.

Umsamið kaupverð bátsins ásamt fylgifé var kr. 4.500.000, sem skyldi greiðast þannig:

1. Við undirskrift kaupsamnings	kr. 500.000
2. Með því að kaupendur taka að sér að greiða áhvilandi lán frá Byggðasj. skv. veðbréfi, útg. 3. janúar 1972, upphaflega að upphæð kr. 125.000, nú að eftirstöðvum	kr. 31.250
3. Með því að kaupendur taka að sér að greiða áhvilandi lán frá Sveinbirni Axelssyni skv. veðbréfi, útg. 29. maí 1975, upphaflega kr. 1.011.875, nú að eftirstöðvum	kr. 337.291
4. Með veðskuldabréfum til 4 ára með misserislegum afborgunum vaxta og afborgana, í	

fyrsta sinn 1. maí 1978, sem bera 18% árs-
vexti frá 30. ágúst 1977, en bréf þessi skulu
tryggð að jöfnu með veði í húseignunum
Suðurg. 15, Sandgerði, og Garði, Hafnar-
hreppi, næst á eftir lánum skv. veðbókarvott-
orðum 29. ágúst 1977, sem liggja frammi

kr. 3.631.459

Samtals

kr. 4.500.000

Í kaupsamningnum segir, að báturinn verði afhentur kaupendum við bryggju í Reykjavík 30. ágúst 1977 í því ástandi, sem hann nú er í, með skoðunar- og haffærisskirteini, sem kaupendur hafi kynnt sér ásamt ástandi bátsins.

Afsal fyrir bátnum var gefið út 31. ágúst 1977, dskj. 4. Í afsalinu segir m. a., að umsamið kaupverð hafi kaupendur greitt að fullu, og tekið er fram, að söluverð báts án fylgifjár sé kr. 3.600.000. Báturinn hafi verið afhentur kaupendum við bryggju í Reykjavík 30. ágúst 1977 með skoðunar- og haffærisskirteini og hafi kaupendur sætt sig við ástand hans að einu og öllu leyti.

Hinn 29. mars 1979 gáfu skipaskoðunarmennirnir Magnús Guðmundsson og Óskar Guðmundsson út svohljóðandi vottorð varðandi t/b Nóa, EA 330, dskj. 6:

„Við skoðun á ofangreindum bát í Höfnum kom eftirfarandi fram:

- I. Kjölur og framstefni ónýtt, brot og fleiri skemmdir, þá er afturstefni of grannt.
- II. Byrðingur rifinn og sprungin, sérstaklega á botni bátsins miðskipa, ennfremur á sama svæði tæring í saum og súð mjög vatnssósa.
- III. Bönd (svigabönd) víða brotin og fúin, einnig vatnssósa, engir botnbitar, kjölsvín eða húfsiur.
- IV. Umgjörð fúin á köflum.
- V. Yfirbygging framan og aftan ónýt.
- VI. Báturinn er upphaflega smíðaður sem nótabátur, hefur á engan hátt verið styrktur eða útbúinn á þann hátt, sem reglur um smíði tréskipa segja fyrir um.

Að áliti undirritaðra er þetta skip ekki viðgerðarhæft.“

Undir rekstri málsins var óskað eftir því við Siglingamálastofnun ríkisins, að upplýst væri, hvenær bolskoðun hafi síðast farið fram á bátnum Nóa, EA 330, áður en haffærisskirteini var gefið út fyrir bátinn 18. apríl 1977, og þá hvað hafi komið fram við þá skoðun.

Í bréfi Siglingamálastofnunar ríkisins, dags. 8. apríl 1980, dskj. 20, segir,

að þrátt fyrir ítarlega leit í stofnuninni og hjá skoðunarmönnum á Akureyri hafi engar skýrslur fundist, sem legið gætu til grundvallar útgáfu haffæris-skírteinis fyrir bátinn 18. apríl 1977.

Á dskj. 30, sem er bréf frá Siglingamálastofnun ríkisins, dags. 14. nóv. 1980, kemur fram:

1. Að kjölur og framstefni bátsins Nóa, EA 330, sé ónýtt vegna upphaflegrar gerðar og meðferðar. Sverleiki skrufustefnis ákvarðist af sverleika stefnisrörs á þann veg, að efnismagn utan við rörið skuli vera 2 sinnum byrðingsþykktin. Í Nóa nái stefnisrörið út í byrðing.

2. Byrðingur sé víða sprunginn, rifin, brotinn og vatnssósa og víða blýlappaður og víða lappað yfir skeyti. Tæring í saum. Hér sé um þá galla að ræða, sem séu sennilega af völdum meðferðar og aldurs.

3. Yfirbygging í aftur- og framskipi sé ónýtt vegna upphaflegrar gerðar. Efni sé mjög léleg furugrind, bæði að styrkleika og samsetningu. Klæðning utan krossviður og innan masonit. Afturpiljan plægð fura, víða sprungin út frá nútun og umgerðin meira og minna fúin.

4. Ekki verði um það sagt, hvort allar þær skemmdir, sem fram komu við skoðun 29. mars 1978, hafi verið til staðar 29. ágúst 1977, en hafi báturinn verið skoðaður á floti og sér í lagi verið alklæddur að innan (innsúð), þá hafi skoðunarmaður ekki getað séð þær skemmdir á bátnum, sem undir sjólinu eru.

Engar reglur séu til um smíði nótabáta, en þeir hafi verið smíðaðir til sérlegra nota við síldveiðar. Aftur á móti séu til reglur um smíði skarsúðaðra tréskipa frá 20. apríl 1960. Styrkleikamunur sé mikill á milli nótabáts og báts smíðaðs eftir reglunum, sem liggi aðallega í kjöl, stefnum og böndum, auk þess sem langviðir séu fleiri, sérlega í botni skipsins. Tekið er fram, að alls engar breytingar hafi farið fram á bol þessa nótabáts, ef frá séu taldar yfirbyggingar, sem áður er frá skýrt.

Í fórum Siglingamálstofnunar finnst ekki stafur um þennan bát annað en vottorð um hleðslu slökkvitækis, dags. 24. júní 1977, skoðunarskýrsla, dags. 29. mars 1978, og blað í skipaskrá.

Áður en mál þetta var höfðað, seldu stefnendur aðalvél bátsins og 5 rafmagnsfærarúllur ásamt tilheyrandi rafgeymi, og undir rekstri málsins hafa þeir selt gúmmibjörgunarbát og dýptarmæli. Málsaðiljar eru sammála um, að við niðurstöðu málsins skuli lagt til grundvallar, að verðmæti þess, sem stefnendur hafa selt, sé kr. 1.950.000.

Stefnandinn Kristinn Rúnar Hartmannsson var yfirheyrður vegna máls þessa 12. mars 1980. Fram kom hjá Kristni Rúnari, að áður en þeir stefnendur keyptu bátinn, hafi þeir skoðað bátinn á floti og farið á honum rétt út fyrir og þá hafi báturinn lensað. Um haustið hafi þeir orðið varir við

leka, en ekki talið það alvarlegt, þeir hafi haldið, að það væri frá saum. Það hafi líklega verið í október um haustið sem þeir tóku bátinn upp og létu hann upp á búkka og gengu frá honum. Þeir hafi breitt yfir bátinn og gengið frá vélinni á þann hátt, að þeir hafi lokað öllum öndunarleiðum að vélinni eins vel og þeir gátu. Báturinn hafi verið hífður á land og geymdur uppi á kambi, þar sem hann er enn. Báturinn hafi ekki orðið fyrir skemmdum á landi. Síðan hafi þeir ekkert gert í bátnum fyrr en í mars á næsta ári, þá hafi þeir ætlað að gera hann kláran til þess að fara á honum á handfæri og þá hafi komið í ljós, að það stóðu niður af bátnum naglarnir hér og þar. Þeir hafi rifið innan úr honum svokölluð plitti, sem voru föst, og þá hafi komið í ljós brotið borð og ýsmar aðrar skemmdir. Fljótlega eftir þetta hafi þeir Óskar Guðmundsson og Magnús Guðmundsson skoðað bátinn og gefið honum þá umsögn, sem hann hafi. Nokkrum dögum síðar hafi þeir stefnendur sagt stefnda Baldri frá þessu.

Á þeim tíma, sem stefnendur notuðu bátinn, hafi hann ekki orðið fyrir neinu óhappi. Þeir hafi tryggt bátinn hjá Vélbátatryggingu Reykjaness, bæði bát og áhöfn, en seinna hafi þeir fengið að vita, að það hafi einungis verið mennirnir, sem voru tryggðir, báturinn hafi ekki verið tryggður. Þeir hafi lagt inn umsókn og þeim hafi verið gefið í skyn, að báturinn væri tryggður, þó ekki hafi hann verið skoðaður af starfsmönnum tryggingarfélagins. Þeim stefnendum hafi verið tilkynnt þetta seinna, þegar þeir voru krafðir um iðgjöld fyrir áhöfn, en þeir hafi ekki verið krafðir um iðgjöld af tryggingu á bátnum.

Fram kom hjá stefnandanum Kristni Rúnari við yfirheyrslur 3. október 1980, að hann hafi verið viðstaddur, þegar Óskar Guðmundsson skipaskoðunarmaður kom um borð í bátinn skömmu eftir 2. september 1977, en hann hafi ekki vitað, að Óskar var að skoða bátinn, það hafi ekki komið fram. Óskar hafi bara verið að spjalla um daginn og veginn, og kvaðst Kristinn Rúnar ekki hafa vitað, í hvaða erindum Óskar væri.

Krafa stefnenda vegna vinnutaps sé miðuð við hásetatryggingu á þessum tíma. Stefnendur telji sig hafa unnið við bátinn í mánuð.

Stefnandinn Jóhannes var yfirheyrður hér fyrir dómi 27. mars 1980. Fram kom hjá Jóhannesi, að þeir stefnendur hafi einir skoðað bátinn, áður en kaupin voru gerð. Þeir hafi skoðað bátinn á floti og hann hafi verið klæddur að innan, þannig að ekki hafi verið hægt að sjá neitt að bátskroknum. Þeir hafi ekkert séð athugavert við yfirbyggingu bátsins. Báturinn hafi verið með nýlegt haffærisskírteini og það hafi hann talið nægja.

Laun þau, sem stefnendur krefja um fyrir vinnu sína í einn mánuð, séu miðuð við þá tryggingu, sem þeir höfðu á bátnum, sem þeir voru á um veturinn, en hættu á, þegar þeir ætluðu að standsetja bátinn. Þeir stefnendur hafi verið með $1\frac{1}{4}$ hlut hvor.

Að öðru leyti var framburður Jóhannesar mjög á sama veg og framburður stefnandans Kristins Rúnars.

Við yfirheyrslu 3. október 1980 kom fram hjá stefnandanum Jóhannesi, að þeir stefnendur hafi ekkert vitað um, að stefndu hafi fengið afslátt á verði bátsins, þegar þeir keyptu hann. Stefndu hafi sagt stefnendum, að þeir hefðu keypt bátinn á þessu verði og væru að selja hann á sama verði og teldu sig vera að tapa á viðskiptunum.

Um haustið, þegar þeir stefnendur voru að útbúa bátinn í Sandgerðishöfn, hafi Óskar skipaskoðunarmaður komið um borð, og hélt Jóhannes, að skipaskoðunarmaðurinn hafi komið fyrir Vélbátatryggingu Suðurnesja. Skipaskoðunarmaðurinn hafi litið eitthvað yfir bátinn lauslega og rabbað við stefnendur um útbúnaðinn og fiskirí. Það eina, sem Jóhannes mundi, að skipaskoðunarmaðurinn hafi tekið fram, var, að þeir þyrftu að hafa sleftóg um borð. Þeir stefnendur hafi enga tilkynningu fengið frá vélbátatryggingunni eftir þessa skoðun og ekki frétt um, að báturinn teldist ekki tryggingarhæfur, fyrr en á árinu 1979.

Ekkert hafi komið fyrir bátinn þann tíma, sem stefnendur notuðu hann, og ekki heldur, þegar báturinn var settur upp.

Þegar stefnendur fóru að skoða yfirbyggingu bátsins um vorið, hafi komið í ljós, að hún var smíðuð úr hörplötum og eitthvað límt yfir. Þetta hafi komið í ljós, þegar farið var að rífa innan úr. Þetta sé ástæðan fyrir því, að yfirbyggingin er ónýt, en ekki brot eða slíkt.

Stefndi Baldur Baldursson var yfirheyrður hér fyrir dómi vegna máls þessa. Fram kom hjá Baldri, að á dskj. 11 væru taldir þeir gallar, sem fram komu á b/v Nóa, þá er stefndu keyptu bátinn af réttargæslustefnda. Baldur sagði, að þá er stefndu seldu stefnendum bátinn, hafi verið búið að gera við alla þessa galla. Stefndu hafi sjálfir annast þéttingu á bátskrokk. Þeir hafi látið bátinn upp í fjöru fyrir neðan Stálsmiðjuna og leitað ráða hjá skipasmiðum í skipasmiðastöð, sem er þarna rétt hjá. Vélsmiðja á Seltjarnarnesi hafi annast vélarhreinsun og lensibúnað ásamt stefndu, einnig hafi þessi vélsmiðja annast viðgerð á girskiptinu og stýri og þeir stefndu unnið við það líka, kabyssan hafi verið tekin til endurbyggingar á verkstæði, sem framleiðir þessar kabyssur. Stefndu hafi málað bátinn. Tveir eða þrír rafvirkjar hafi annast viðgerð á rafmagni. Konráð Gíslason hafi stillt kompás. Þeir stefndu hafi ekki komist fyrir lekann, sem var í bátnum. Endurbætur þær, sem stefndu framkvæmdu á bátnum, hafi ekki verið teknar út af Siglingamálastofnun ríkisins. Stefnendur hafi vitað um lekann. Baldur kvaðst ekki reikna með, að hann hafi sagt stefnendum frá viðskiptum stefndu við réttargæslustefnda.

Stefndi Baldur sagði, að stefnendur hafi fyrst haft samband við sig vegna galla á bátnum sumarið 1978. Hann kvaðst ekki geta farið með þetta upp

á dag, en hann hafi verið að undirbúa sig fyrir för til útlanda og hann hafi farið af landi brott í júlí.

Fram kom hjá Baldri, að þeir stefndu hafi ekki vitað um þá galla, sem taldir eru á dskj. 6, og ekki hefðu þeir getað leynt því, sem þar er talið. Á kafla á borðstokk bátsins hafi verið fúi, en ekkert hafi verið gert til að leyna því og stefnendum hafi verið sýnt það.

Áður en stefnendur keyptu bátinn, hafi þeir skoðað hann oftár en einu sinni, og kvaðst Baldur hafa farið með þá í siglingu út fyrir Engey og hafi þeir rætt um lekann.

Fram kom hjá stefnda Sigurjóni, að hann hafi ekki verið viðstaddur skoðun stefnenda, áður en þeir keyptu bátinn. Það eina, sem stefndi Sigurjón hafi komið nálægt viðskiptunum við stefnendur, hafi verið undirritun pappíra vegna viðskiptanna og hafi hann þá hitt stefnendur fyrst.

Stefndi Sigurjón bar um viðgerðir þeirra stefndu á svipaðan hátt og stefndi Baldur.

Örn Einarsson Scheving fasteignasali var yfirheyrður vegna máls þessa. Fram kom hjá Erni, að hann minnti, að stefnendum hafi verið kunnugt um afsláttinn, sem stefndu fengu, en vildi þó ekki fullyrða það. Hann minnti, að afslátturinn, sem stefndu fengu, hafi átt að vera vegna þeirra tafa, sem urðu hjá þeim að komast á veiðar, þar sem þeir fengu ekki búnaðarskoðun, og svo til þeirra framkvæmda, sem þeir létu gera. Stefndu hafi keypt gúmmibjörgunarbat, sem fylgdi með í sölunni. Örn sá bátinn, áður en stefnendur keyptu hann, og fannst honum ástand bátsins vera svona þolanlegt, en ekkert meira. Örn sagði, að stefnendur hefðu haft samband við sig, eftir að skipið var dæmt óviðgerðarhæft, og kvaðst Örn hafa gert stefndu aðvart og sagt þeim, hvers kyns var, og hélt hann, að þeir hafi svo haft samband sín á milli.

Gunnlaugur Þórarinnsson, starfsmaður Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum, var yfirheyrður vegna máls þessa. Fram kom hjá Gunnlaugi, að hann hafi skoðað skipið Nóa, EA 330, á árinu 1977, en þá hafi skipið verið tekið í tryggingarmat í júní 1977. Bolur skipsins hafi ekki verið skoðaður, skipið hafi verið á floti, en búnaður og tæki, sem voru um borð í skipinu, hafi verið skoðuð. Skipið hafi verið nýkomið úr yfirhalningu og litið nokkuð vel út og hafi það fengið ágætt vottorð, en hann hafi ekki getað gefið vottorð um bolinn. Sér hafi verið tjáð, að Siglingamálastofnunin væri nýbúin að skoða bolinn og skipið hafi haft skirteini frá þeim og ef þau séu í gildi, þá taki Samábyrgðin þau gild. Gunnlaugur var spurður um þau atriði, sem talin eru á dskj. 6, og kvaðst hann ekki hafa tekið eftir neinu, sem væri í óstandi. Báturinn hafi verið tryggður hjá Gróttu frá 24. júní til 31. desember 1977.

III.

Af hálfu stefnenda er því haldið fram, að strax og það kom í ljós í mars 1978, að báturinn væri ónýtur og ekki viðgerðarhæfur, hafi stefnendur haft samband við stefndu og krafist þess, að kaupin gengju til baka.

Ljóst sé, að stefnendur hafi á engan hátt getað reiknað með, að báturinn væri í svona slæmu ástandi, þegar kaupin fóru fram, og þeir hafi heldur ekki getað við eðlilega skoðun reiknað með, að báturinn væri haldinn þessum göllum, enda hafi haffærisskírteini legið fyrir, þegar kaupin gerðust.

Stefnendur hafi, áður en báturinn var úrskurðaður óviðgerðarhæfur, ætlað að mála hann og gera ýmislegt smávegis við hann og hafi fengið í það efni, sem kostaði kr. 59.025, sbr. dskj. 7. Þessa vinnu, efniskaup og vinnu við að koma bátnum í geymslu, eftir að hann var dæmdur ónýtur, þar á meðal að taka úr honum vélina og setja hana í hús, telji stefnendur vera á kr. 551.025. Miði þeir þá við vinnu fyrir tvo menn í mánuð. Í þessum lið sé og vinnutap, sem stefnendur urðu fyrir, vegna þess að báturinn var dæmdur ónýtur, dskj. 7.

Við munnlegan málflutning sundurliðuðu stefnendur dómkröfur sínar þannig:

Kaupverð bátsins	kr. 4.500.000	
÷ andvirði þess, sem selt hefur verið úr bátnum	kr. 1.950.000	
		kr. 2.550.000
÷ tapaðar vinnutekjur 2 manna í einn mánuð, 1¼ hásetahlutur	kr. 218.838	
8.33% orlof	kr. 18.229	
		kr. 237.067 x 2
		kr. 474.134
+ keypt efni, dskj. 7		kr. 59.025
		Samtals kr. 3.083.159

Við munnlegan málflutning var því haldið fram af hálfu stefnenda, að á dskj. 11 væru taldir þeir gallar, sem stefndu hafi talið vera að bátnum, eftir að þeir keyptu hann af réttargæslustefnda. Vegna þessara galla hafi stefndu fengið kr. 1.500.000 í afslátt af umsömdu kaupverði, kr. 4.500.000. Við samanburð á dskj. 11 og dskj. 16 komi í ljós, að þar séu margir sömu gallarnir taldir. Ósannað sé, hvað þeir stefndu hafi gert við bátinn, áður en þeir seldu stefnendum hann, en stefndi Baldur hafi borið, að gert hafi verið við alla galla, sem taldir eru á dskj. 11, og gefi það til kynna, að verð bátsins til stefnenda hafi verið miðað við ógallaðan bát.

Samkvæmt lögum nr. 52/1970 hafi stefnendum borið að láta Siglinga-

málstofnun ríkisins fylgjast með viðgerðum sínum á bátnum, en það hafi þeir ekki gert.

Krafa stefnenda vegna vinnutaps sé miðuð við kjarasamning Verkalýðs- og sjómannafélags Keflavíkur og Útgerðarfélags Suðurnesja frá 1. mars 1978, dsk. 26. Stefnendur hafi hætt til sjós og hafið vinnu við bátinn 15. mars 1978, sbr. dskj. 24 og 25. Þeir hafi vegna vinnu sinnar við bátinn misst af mánaðarlaunum.

Af hálfu stefndu er því haldið fram, að í kaupsamningnum frá 29. ágúst séu taldir upp sömu aukahlutir og í kaupsamningnum frá 4. apríl að viðbættum gúmmíbjörgunarbáti og rafgeymum, sem stefndu hafi keypt og látið um borð. Í kaupsamningnum frá 29. ágúst og afsalinu, dags. 31. ágúst, sé einnig tekið fram, að kaupendur hafi sætt sig við ástand bátsins í einu og öllu við afhendingu þann 30. ágúst 1977, enda hafi stefnendur þá skoðað batinn rækilega, m. a. farið með honum út á sund, og vitað vel um ástand hans. Hafi þeim strax verið tjáð m. a., að leki væri að bátnum, og hafi hann einnig komið í ljós í umræddri ferð, enda hafi stefndu forðast að hafa í frammi blekkingar eða leyna göllum skipsins.

Söluverð bátsins hafi verið við það miðað, að ýmislegt væri að, sem þarfnæðist lagfæringar. Stefnu hafi framkvæmt ýmsar kostnaðarsamar viðgerðir á bátnum til þess að bæta úr hluta af þeim vanköntum, sem taldir eru á dskj. 11. Hafi þessi kostnaður numið kr. 747.136. Auk þess hafi stefndu keypt í bátinn rafgeyma við handfæravindu, gúmmíbát o. fl., samtals að kaupverði kr. 397.465, sbr. dskj. 14. Í reynd hafi stefndu tapað verulegri fjárhæð á sölunni, ef tekið sé tillit til, hve stefnendur hafi fengið bátinn á mun betri lánskjörum en stefndu.

Þegar afsal var gefið út, hafi stefnendur vitað um aldur bátsins og að hann væri smíðaður sem nótabátur. Stefnendur, sem báðir séu sjómenn, hafi mátt vita, að haffærisskirteini sé ekkert einhlítt sönnunargagn til ákvörðunar á fjármunalegum viðskiptum aðilja um skip. Í skipaskoðunarvottorðinu, dags. 31. mars 1977, dskj. 13, er hafi legið frammi við söluna, komi og ekkert fram um bol skipsins. Lekinn, aldur bátsins og almennt ástand hafi lagt nokkuð ríka skoðunarskyldu á stefnendur til að ganga úr skugga um ástand bátsins og jafnframt hafi þeir mátt sjá, að búast mætti við, að ýmissa endurbóta kynni að vera þörf, áður en langt um liði. Sé ástæða til að ætla, að umhirðu og viðhaldi bátsins hafi verið verulega ábótavant af hálfu stefnenda, þar sem dskj. 7 beri með sér, að einungis kr. 59.025 hafi verið varið til viðhalds bátsins.

Varðandi skoðun þá, sem fram fór 29. mars 1978, dskj. 6, sé ljóst, að hún geti ekki verið bindandi fyrir stefndu í máli þessu, þar sem þeim hafi ekki verið gefinn kostur á að vera viðstaddir matið, svo og komi ekkert fram, hvort gallar þeir, er þar eru taldir upp, hafi verið á bátnum, er kaupun

fóru fram og þá sýnilegir eða ekki eða hvort þeir gætu hafa myndast síðar. Af plaggi þessu verði helst ráðið, að mikill hluti þessara atriða, ef ekki öll, hafi verið sýnileg við eðlilega skoðun á bátnum, ef þessir gallar á annað borð hafi verið til staðar í ágúst 1977. Þá beri einnig að líta til þess, að stefnendur séu þess eigi megnugir að skila aftur skipinu í því ástandi, sem það var í, þegar þeir urðu þessara „leyndu galla“ varir, og ekkert mat liggi fyrir, hve miklum fjármunum rýrnunin nemi í vörslum stefnenda á þessu tímabili.

Á það beri jafnframt að líta, að það líði næstum 7 mánuðir, þar sem báturinn sé í notkun, án þess að stefnendur kvarti við stefndu um ástand bátsins. Jafnvel þetta eina atriði ætti að leiða til sýknu.

Fari svo, að stefndu verði ekki sýknaðir, beri að færa stefnukröfur verulega niður, þar sem kröfuliðir séu lítt eða ekkert studdir gögnum. Vinna allt of hátt metin og beri jafnframt að taka tillit til afnota stefnenda af bátnum í 7 mánuði og þess, að þeir keyptu bátinn á mjög hagkvæmum lánskjörum.

Við munnlegan málflutning var því lýst yfir af hálfu stefndu, að ekki væri vefengt, að dskj. 26 væri úr kjarasamningi Verkalýðs— og sjómannafélags Keflavíkur og Útgerðarfélags Suðurnesja, sem gilt hafi í mars 1978.

Sýknukrafa stefndu var rökstudd m. a. með því, að stefnendur geti ekki skilað stefndu bátnum með fylgifé, þar sem þeir hafi án samþykkis stefnenda selt fylgifé bátsins. Þar fyrir utan var því haldið fram, að riftunarkrafa stefnenda sé of seint fram komin, en hún hafi ekki verið sett fram fyrr en við birtingu stefnu. Stefnendur hafi fyrir stefnubirtingu bara rætt um galla á bátnum, en ekki krafist riftunar.

IV.

Álit dómsins.

Áður en stefnendur keyptu bátinn Nóa, EA 330, af stefndu 29. ágúst 1977, skoðuðu þeir bátinn, sem hafði gilt haffærisskírteini, útgefið 18. apríl 1977 með gildistíma til 31. mars 1978, á floti og fóru í reynsluferð á honum út á sund. Stefnendum var ljóst, að báturinn lak.

Að álihi hinna sérfróðu meðdómenda þurfti það, að báturinn lak, ekki að gefa til kynna, að eitthvað sérstakt væri að bátnum, hvað þá það, sem talið er á dskj.6, enda er fram komið, að báturinn hafði ekki verið á sjó vegna viðgerða stefndu sumarið, sem stefnendur keyptu hann.

Það, sem rakið er í II úr dskj. 6 og 30, gefur til kynna, að flest það, sem að bátnum var við skoðun skipaskoðunarmannanna 29. mars 1978, sé vegna þess, hvernig að breytingu bátsins úr nótabát í opinn fiskibát var staðið, en ekki vegna meðferðar stefnenda á bátnum.

EKKI verður talið, að stefnendur hafi við skoðun sína fyrir kaupin getað

séð þá galla, sem taldir eru á dskj. 6 og eru forsenda þess, að báturinn var úrskurðaður óviðgerðarhæfur. Álit þetta byggist á því, að báturinn, sem þiljaður var að innan, var nýmálaður og á floti, þegar skoðun fór fram, svo og á því, hvers eðlis gallarnir eru. Hér er og á framburð Gunnlaugs Þórarinssonar, starfsmanns Samábyrgðar Íslands á fiskiskipum, að líta, að hann hafi við skoðun sína í júní 1977 ekki tekið eftir neinu, sem var í óstandi, svo og framburð stefnda Baldurs, sem gefur til kynna, að stefndu hafi ekki vitað um þessa galla á bátnum, og höfðu þeir þó átt bátinn frá því í apríl 1977 og unnið við viðgerðir á honum sumarið 1977.

Ekkert er fram komið um, að báturinn hafi orðið fyrir hnjaski, frá því að stefnendur keyptu hann 29. ágúst 1977 og þar til hann var úrskurðaður óviðgerðarhæfur 29. mars 1978. Ekki verður á þá skoðun stefndu fallist, að viðhaldsskortir stefnenda sé um ástand bátsins að kenna, enda er því ómótmælt haldið fram, að stefnendur hafi látið setja bátinn upp á land og gengið frá honum fyrir veturinn í október 1977. Þar stóð báturinn, þar til stefnendur ætluðu að standsetja hann í mars 1978.

Það hefur ekki áhrif á niðurstöður skipaskoðunarmanna, að stefndu voru ekki kvaddir til þess að vera viðstaddir skoðun þeirra. Þá er skoðunarmennirnir skoðuðu bátinn Nóa 29. mars 1978, var tæpt ár frá því að báturinn var skoðaður á Akureyri 31. mars 1977, dskj. 13, og haffærisskírteini bátsins var að renna út. Ef stefndu vildu ekki una niðurstöðu skipaskoðunarmannanna, þá gátu þeir stefnt ágreiningsefninu fyrir siglingadóm skv. 21. gr. laga nr. 52/1970.

Fram er komið, að eftir að skipaskoðunarmennirnir úrskurðuðu bátinn óviðgerðarhæfan, var stefndu tilkynnt um ástand bátsins og að stefnendur ætluðu að bera gallann fyrir sig.

Stefndu hafa ekki fært sönnur að þeirri fullyrðingu sinni, að verð bátsins hafi verið sérlega lágt. Framburður þeirra verður ekki skilinn öðruvísi en að þeir hafi talið sig vera að selja ógallaðan bát, enda alls óvíst, að stefndu hafi vitað um galla þá, sem taldir eru á dskj. 6, en þeir eru allt aðrir en gallarnir, sem taldir eru á dskj. 11.

Niðurstaða dómsins er sú, að stefnendum sé heimilt að rifta kaupum sínum á bátnum Nóa, EA 330, þar sem báturinn hafi við kaupin verið haldinn svo verulegum göllum, að riftun sé heimil, sbr. 42. gr. laga nr. 39/1922, og gallarnir verið þess eðlis, að stefnendur gátu ekki séð þá við venjulega skoðun, sbr. 47. gr. sömu laga, enda er það álit dómsins, að stefnendur hafi fullnægt tilkynningarskyldu sinni skv. 52. gr. sömu laga.

Eins og að framan er rakið, seldu stefnendur, áður en mál þetta var höfðað, aðalvél bátsins og 5 rafmagnsfærarúllur ásamt tilheyrandi rafgeymi, og undir rekstri málsins hafa þeir selt gúmmíbjörgunarbát og dýptarmæli. Þegar til þess er litið, hvernig hlutir þetta eru, og svo þess, að báturinn

hafði verið úrskurðaður óviðgerðarhæfur og þar af leiðandi urðu hlutir þessir ekki notaðir í bátnum, þá þykir þessi sala ekki eiga að skerða rétt stefnenda til riftunar, enda eru málsaðiljar sammála um það, hvað skuli telja verðmæti hinna seldu hluta, þ. e. kr. 1.950.000, og er kröfugerð stefnenda við það miðuð.

Í skjölum málsins kemur fram, að stefnendur voru afskráðir af bátnum Albert Ólafssyni 15. mars 1978, dskj. 24 og 25, og því er ómótmælt haldið fram, að þeir hafi haft $1\frac{1}{4}$ hásetahlut skv. dskj. 26, og er kröfugerð stefnenda vegna teknataps í 1 mánuð við það miðuð. Eins og að framan er rakið, var báturinn úrskurðaður óviðgerðarhæfur 29. mars 1978. Eftir atvikum þykir þessi liður hæfilega ákveðinn kr. 300.000.

Stefnendur hafa lagt fram reikning yfir viðgerðarefni vegna bátsins að fjárhæð kr. 59.025, þar af eru kr. 3.190 vegna víxilkostnaðar. Þessi liður verður tekinn til greina að því er varðar kr. 55.835.

Niðurstaða máls þessa verður sú, að stefndu ber að greiða stefnendum in solidum andvirði bátsins Nóa, EA 330, kr. 4.500.000, að frádregnu andvirði þess, sem selt hefur verið úr bátnum, þ. e. kr. 1.950.000, og að viðbættum kr. 300.000 vegna vinnutaps stefnenda og kr. 55.835 vegna efniskaupa.

Dómkröfur í máli þessu eru gerðar í gömlum krónum, enda málið höfðað, áður en lög nr. 35/1979 um breytt verðgildi íslensks gjaldmiðils tóku gildi. Samkvæmt 1. mgr. 4. gr. þeirra laga svo og 6. gr. reglugerðar nr. 253/1980 ákvarðast dæmdar fjárhæðir í nýkrónum, og verða stefndu því dæmdir til þess að greiða stefnendum kr. 29.058.35 með vöxtum, eins og krafist er.

Málskostnaður ákveðst kr. 6.200.00.

Uppkvaðning dómsins hefur dregist nokkuð vegna mikilla anna formanns dómsins, sem var Auður Þorbergsdóttir borgardómari. Meðdómendur voru Guðmundur Hjaltason skipstjóri og Ragnar Bjarnason vélstjóri.

D ó m s o r ð:

Stefndu, Baldur Baldursson og Sigurjón H. Sigurjónsson, greiði in solidum stefnendum, Jóhannesi Pálssyni og Kristni Rúnari Hartmannssyni, kr. 29.058.35 með 19% ársvöxtum frá 29. mars 1978 til greiðsludags og kr. 6.200.00 í málskostnað, allt innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.